

Annelies Baeten 73624

2de jaar Licentiaat in de Communicatiewetenschappen

Vrije Universiteit Brussel

Academiejaar 2005-2006

**“Een Europese identiteit en een Europese civiele
maatschappij: onbestaande?”**

Een analyse van de Belgische berichtgeving naar aanleiding van het protest tegen de oorlog in Irak in twee traditionele mainstream kranten en een alternatief medium, en hun beeld van de Europese civiele maatschappij.

Promotor: Prof. Dr. Nico Carpentier

Co-promotor: Prof. Dr. Kristel Vandenbrande

Samenvatting

Deze thesis onderzoekt de representatie van een Europese civiele maatschappij in de berichtgeving van De Standaard, Le Soir en Indymedia België tijdens de militaire fase van de Irak-crisis in 2003. Van hieruit wordt opzoek gegaan naar een link met een ruimere Europese identiteit in die media. Daar de media niet meer weg te denken zijn uit onze hedendaagse samenleving, gaat de interesse uit naar hoe de media aan de discussie van een Europese identiteit bijdragen. De Europese civiele maatschappij staat hierin centraal, daar dit nog vrij onontgonnen terrein is in de literatuur.

Dit vertaalt zich naar volgende probleemstelling:

“Hoe draagt de berichtgeving omtrent de Europese civiele maatschappij bij tot de constructie van een Europese identiteit in de Belgische media?”

Kritische discoursanalyse van de mediarepresentatie van het protest tegen de oorlog in Irak, in twee mainstream kranten, De Standaard en Le Soir en een alternatief medium, Indymedia België.

Hoe gaat dit onderzoek in zijn werk?

De probleemstelling wordt uiteengetrokken in drie kleinere onderzoeksvragen:

1. ‘Op welk(e) niveau(s) (lokaal, nationaal, Europees, globaal?) wordt de civiele maatschappij gerepresenteerd in de geanalyseerde media?’
2. ‘Wordt de civiele maatschappij harmonieus of oppositioneel gerepresenteerd in de geanalyseerde media?’
3. ‘Wat zegt een Europese civiele maatschappij in de berichtgeving, over een ruimere Europese identiteit?’

In eerste instantie wordt gepeild naar het niveau waarbinnen de civiele maatschappij zich in de media vooral beweegt. Lokaal? Nationaal? Europees? Globaal? Deze vraag kan informatie opleveren over de betekenis van een Europese civiele

maatschappij in de berichtgeving. Komt een Europese civiele maatschappij vaak of weinig aan bod? Expliciet of impliciet?

In een tweede onderzoeksvraag gaat de aandacht naar de wijze waarop de civiele maatschappij in de berichtgeving wordt weergegeven. De media kunnen hier twee mogelijke standpunten innemen. Of ze zien dergelijke protest- en vredesbewegingen als harmonieus en noodzakelijk om de orde te herstellen in de samenleving, of ze worden beschouwd als herrieschoppers en ordeverstoorers die niets bijdragen aan de maatschappij. Het eerste standpunt wijst op een consensusmodel, terwijl het tweede eerder betrekking heeft op een oppositioneel model. Uit de berichtgeving zal moeten blijken of de media hier positief of negatief tegenover staan, wat ons iets meer vertelt over hoe die media tegen een Europese civiele maatschappij aankijken.

De twee vorige onderzoeksvragen zijn een noodzakelijke tussenstap om in een laatste fase in te gaan op de derde onderzoeksvraag. Uit deze onderzoeksvraag zal moeten blijken wat een Europese civiele maatschappij in de berichtgeving betekent voor een ruimere Europese identiteit. Maakt deze Europese civiele maatschappij deel uit van die Europese identiteit in de berichtgeving of net niet? Of misschien wordt er wel helemaal niet gealludeerd op een Europese identiteit?

Voor de uitvoering van dit onderzoek wordt beroep gedaan op een kwalitatieve onderzoeksmethode, meer bepaald, een kritische discoursanalyse. Hierin staat het analysemodel van Norman Fairclough centraal.

De resultaten uit de eerste onderzoeksvraag wijzen op de aanwezigheid van een Europese civiele maatschappij in de berichtgeving van Indymedia, De Standaard en Le Soir. Indymedia springt er op dat vlak het meeste uit. De berichtgeving op Indymedia besteedt vrij frequent aandacht aan een Europese civiele maatschappij. Dit gebeurt op twee niveaus. Enerzijds door te verwijzen naar een samenbundeling van nationaal protest, en anderzijds door in te gaan op Europese verbanden deel uitmakend van de civiele maatschappij. In vergelijking met lokaal en globaal protest blijft deze Europese civiele maatschappij wel in beperkte mate aanwezig.

Bij een kritische discoursanalyse van de twee mainstream kranten, De Standaard en Le Soir, wordt vastgesteld dat een Europese civiele maatschappij slechts sporadisch aan de orde is. Hier is vooral een lokale en een nationale civiele maatschappij

frequent aanwezig. De Europese civiele maatschappij wordt enkel op het tweede niveau opgemerkt.

Uit de tweede onderzoeksvraag kan geconcludeerd worden dat alle onderzochte media de civiele maatschappij (zowel lokaal, nationaal, Europees als globaal) oppositioneel weergeven. Deze oppositionele krachten lijken voor Indymedia en Le Soir een troef, terwijl De Standaard hier heel wat minder positief tegenover staat. Dit wordt afgeleid uit de onderzoeksbevinding dat De Standaard negatieve stemmen oplaait in verband met het protest van de civiele maatschappij.

In een derde en laatste onderzoeksvraag wordt gepeild naar een link tussen een Europese civiele maatschappij en een Europese identiteit in de media. Binnen deze vraag liggen Indymedia en Le Soir ongeveer op dezelfde lijn. In de berichtgeving wordt de Europese civiele maatschappij indirect gekoppeld aan een ruimere Europese identiteit. Door een positief standpunt te laten doorschijnen ten overstaan van de Europese civiele maatschappij en deze af te zetten tegen een negatieve representatie van Europa, komt een 'wij'-'zij' relatie tot uiting in de berichtgeving. 'Wij' = de Europese civiele maatschappij zijn goed tegenover 'zij' = Europa die slecht zijn.

In De Standaard daarentegen wordt een andere trend vastgesteld. Hier wordt eerder een negatieve houding aangenomen ten overstaan van een Europese civiele maatschappij. Tegenover Europa (wat ons iets kan zeggen over een Europese identiteit in De Standaard) wordt eerder een neutrale positie ingenomen. Dit maakt dat er geen sprake is van een uitgesproken 'wij-zij' relatie, zoals teruggevonden op Indymedia en in Le Soir.